

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z PRACOVNÍHO SEŠITU
DĚJEPIS 7**

KLÍČ KE CVIČENÍM – PRACOVNÍ SEŠIT DĚJEPIS 7

strana 4

1. Středověk je období mezi **5. a 15. stoletím**. Za počátek středověku v západní a jižní Evropě považujeme rok 476, kdy zanikla **západořímská říše**. Ve střední, východní a severní Evropě navazuje středověk rovnou na pravěk, v těchto zemích neproběhlo období **starověku**. Konec středověku je spjat se zánikem **byzantské říše**, v roce 1453 dobyli Turci její hlavní město **Konstantinopol**. V roce 1492 doplul mořeplavec **Kryštof Kolumbus** do **Ameriky**. V našich zemích považujeme za konec středověku nástup **Habsburků** na český trůn. Středověk dělíme na **raný, vrcholný a pozdní**.
2. 1. byzantská, 2. západořímská, 3. klínové, 4. Spartakus, 5. pyramidy, 6. Habsburkové, 7. Turci, 8. Konstantinopol. *Tajenka*: Kolumbus, objevil Ameriku.
1. Lidé ve středověku si **nebyli** rovni. Mohli být **svobodní**, nebo nesvobodní. Podle toho měli jiná **práva** a povinnosti. Zvláštní postavení měli **kněží a řeholníci**. Nejpočetnější skupinu obyvatel tvořili **poddaní, svobodní rolníci a měšťané**. Společensky nad nimi stála vyšší a **nižší šlechta**. Špičkou společnosti byl **panovník**.
2. *přesmyčky*: měšťané, poddaní rolníci, řeholníci, šlechta, svobodní rolníci, kněží
3. *pyramida; odshora*: panovník, šlechta, duchovenstvo; nesvobodní rolníci, nesvobodní řemeslníci; kněží a řeholníci

strana 5

1. Panovník byl držitelem veškeré **půdy**, kterou mohl **propůjčit** komukoli ze svobodných obyvatel země. Zároveň stanovil podmínky této držby půdy. Podmínečnou držbu půdy označujeme jako **léno**. Ten, kdo takto propůjčenou půdu přijal, se nazýval **leník**. Panovník nejčastěji propůjčoval půdu členům své bojové **družiny**.
2. 1. rolníci, 2. duchovenstvo, 3. léno, 4. panovník, 5. Kryštof Kolumbus. *Tajenka*: leník
1. Šlechta vznikla z družiny **kmenového náčelníka** a později tvořila družinu **panovníka**. Za své služby panovníkovi dostávala do správy půdu jako **léno**. Nejspolehlivější bojovníci dostávali do správy **hradiště**, později **hrady**. Šlechta zastávala důležité **úřady**. Její politická moc **rostla** na úkor **panovníka**. Nižší šlechta pocházela z řad **svobodných rolníků**.
2. **A.** 1. d), 2. g), 3. h), 4. f), 5. b), 6. e), 7. c), 8. a). *Tajenka*: rytíř, erb. **B.** rytíř – středověký bojovník, obrněný jezdec; erb – barevné grafické znamení označující určitý rod, nejčastěji zobrazováno v podobě znaku na štítu.

strana 6

1. Duchovenstvo tvořili **kněží, řeholníci a jeptišky**. Církevní obvody spravovali **biskupové a arcibiskupové**. Mniši a jeptišky se při vstupu do kláštera vzdávali osobního **majetku**. Část dne věnovali **modlitbám**, část dne manuálně **pracovali**. Kromě toho studovali **náboženské** texty nebo **přepisovali** knihy. Středověké kláštery proto považujeme za střediska **vzdělanosti**.
2. ne – C, ne – E, ano – L, ano – I, ano – B, ne – Á, ano – T. *Tajenka*: celibát – zákaz manželství duchovenstva.
1. Poddaní tvořili **nejpočetnější** skupinu středověké společnosti. Radíme mezi ně osobně nesvobodné **rolníky a řemeslníky**. **Nevlastnili** půdu a byli podřízeni panovníkovi, **šlechtě** nebo **církvi**. Poddaní byli zatíženi povinnostmi, patřily k nim zejména daně a **naturální** odvody. Navíc museli pracovat **zdarma** pro svou vrchnost. Tato práce se nazývá **robot**. Církvi poddaní odváděli desetinu z **úrody** nebo z výrobků, tedy tzv. **desátek**.

strana 7

2. 1. panovník, 2. daně, 3. šlechta, 4. duchovenstvo, 5. robot, 6. desátky, 7. léno, 8. jeptišky, 9. kláštery. *Tajenka*: naturálie.
1. *Středověká města zakládali*: panovníci, šlechta, církev. *Měšťané se živili zejména*: řemeslem, obchodem, provozováním hostinců.
1. Křesťanství je monoteistické náboženství – křesťané uctívají **jednoho Boha**. Za zakladatele křesťanství je považován **Ježíš Kristus**, který žil v 1. století. Posvátnou knihou křesťanů je **Bible**. Roku 1054 se jednotná křesťanská církev rozdělila na 2 větve: **východní a západní**. Západní křesťanské církvi se říká **katolická**, v jejím čele je **papež** se sídlem v **Římě**. Východní církev se také nazývá **pravoslavná**, v jejím čele jsou **patriarchové** jednotlivých církevních obvodů. Nejvýznamnějším centrem východní církve se stala **Konstantinopol**.
2. ano – K, ne – Ř, ano – Í, ne – Ž. *Tajenka*: kříž.

strana 8

1. Francká říše vznikla ze zaniklé **západořímské říše**. Prvním králem byl Chlodvík I., po jeho smrti vládli **slabí** panovníci. Moc získali královští správci – **majordomové**. Nejznámějším z nich byl **Karel Martel**. Roku 732 v bitvě u Poitiers porazil **arabské** vojsko a zabránil jeho pronikání dál do **Evropy**. Nejznámějším franckým panovníkem je **Karel Veliký**, který byl roku 800 korunován **císařem římské říše**. Karel Veliký se snažil obnovit **antickou** vzdělanost, proto toto období někdy nazýváme karolinskou **renesancí**. Vzniklo nové písmo – karolinská **minuskula**, která zavádí **malá** písmena. Po smrti Karla Velikého se francká říše rozdělila na **tři** části. Ze západofrancké říše vznikla např. **Francie**. Z východofrancké říše vznikla **Svatá říše římská**.
2. ano – R, ne – E, ano – N, ne – E, ano – S, ne – A, ne – N, ne – C, ano – E. *Tajenka*: renaissance.

3. 1. minuskula, 2. Karel Martel, 3. majordom, 4. Chlodvík, 5. Arabové, 6. Avary, 7. renesance, 8. tři. *Tajenka:* Karlovci – panovnický rod ve francké říši.

strana 9

1. Po zániku západořímské říše v roce 476 východořímská říše **nezanikla**, nazýváme ji **byzantská říše**. Jejím hlavním městem byla **Konstantinopol**, dnešní Istanbul. Státním náboženstvím bylo **pravoslavné křesťanství**. Největší rozkvět říše nastal v 6. století za vlády císaře **Justiniána**, kdy dosáhla byzantská říše **největšího** územního rozsahu. Jeho občanský **zákoník** se stal právním vzorem pro další státy. Nejvýznamnější stavbou této doby je chrám **Boží Moudrosti** v **Konstantinopoli**. Byzantské chrámy jsou zdobeny **ikonami** (obrazy svatých), **mozaikami** (obrazy z různobarevných kostiček) a nástěnnými malbami. Po Justiniánově smrti říše **slábla**. Roku 1453 dobyli Konstantinopol **Turci** a byzantská říše **zanikla**. V raném středověku se do Evropy, dokonce i na území dnešní České republiky, šířila byzantská vzdělanost a **pravoslavné náboženství**.
2. 1. ikony, 2. stavitelství, 3. Justinián, 4. pravoslavná, 5. Konstantinopol, 6. Boží Moudrosti, 7. Turci, 8. kopule. *Tajenka:* Istanbul, Konstantinopol.
3. mozaiky – obrazy z kostiček, Konstantin, Metoděj – přinesli křesťanství na Moravu, patriarcha – duchovní v pravoslavné církvi
4. 1 – kopule, 2 – mozaika, 3 – nástěnná malba, 4 – ikona

strana 10

1. Arabský poloostrov leží na spojnici **obchodních** cest mezi **Evropou** a **Asií**. Většinu povrchu tvoří poušť. Původní kmeny Arabů žily **kočovným** životem, říkalo se jim **beduíni**. V 7. století je sjednotil **Muhammad**, zakladatel nového náboženství – **islámu**. Jeho stoupencům se říká **muslimové**, vyznávají jediného boha – **Alláha**, posvátnou knihou je **Korán**. Rok, kdy byl Muhammad vyhnán z **Mekky**, je počátkem **muslimského** kalendáře. Po smrti Muhammada došlo k **rozšíření** arabské říše. V 8. století pronikli Arabové přes Afriku na **Pyrenejský** poloostrov. Jejich další vpád do Evropy ukončila bitva u **Poitiers**. V době největšího rozmachu arabská říše sahala z východu od **Indie** přes Arabský poloostrov a severní **Afriku** až do **západní** Evropy. V 10. století se arabská říše rozpadla na menší celky – **chalífáty**. Na **Pyrenejském** poloostrově se Arabové udrželi do r. 1492
2. 1. Muhammad, 2. Mekka, 3. poušť, 4. muslimové, 5. Karel Martel, 6. Alláh, 7. islám, 8. Indie, 9. obchodníci, 10. Osman, 11. korán, 12. beduíni, 13. Justinián. *Tajenka:* mešita – chrám k uctívání Alláha, minaret – věž, součást mešity odkud se svolává k modlitbě.
3. Arabové vynikali jako obchodníci, do Evropy přiváželi luxusní zboží a nové plodiny (rýže, bavlna) a v řadě vědních disciplín (např. matematika, medicína, fyzika). Arabové do Evropy rozšířili arabské číslice původem z Indie.

strana 11

1. Pravlast Slovanů se nacházela mezi řekami **Vislou** a **Dněprem**. Odtud se začali kolem roku 500 stěhovat **třemi** směry. Mluvíme o druhé vlně **stěhování** národů. Příčinami opuštění pravlasti byly zejména její **předlidnění**, nedostatek úrodné **půdy** a útoky **Avarů**. První Slované se na našem území usadili počátkem **6. století** v blízkosti **řek** na **jižní** a střední **Moravě** a ve středních **Čechách**. Před Slovaný na našem území žili **Germáni**. Hlavním zdrojem obživy bylo **zemědělství**. Používali **dvojpólní** hospodaření, což znamená, že část půdy – **jařinu** – oseli a druhou část, tzv. **úhor**, nechali ležet ladem. První Slované na našem území byli **pohané** a uctívali **více bohů**. Žili v obydlí zvaném **polozemnice**.
2. 1. Čechy, 2. Polsko, 3. Slovensko, 4. Rusko, 5. Bělorusko, 6. Ukrajina, 7. Srbsko, 8. Bulharsko, 9. Chorvatsko, 10. Slovinsko, 11. Makedonie.
3. 1. polozemnice, 2. úhor, 3. Dněpr, Visla, 4. Avarů, 5. praslovanština, 6. jařina. *Tajenka:* Morana byla bohyní vyhánění smrti a přinášení jara.

strana 12

1. V 6. století přišli do oblasti střední Evropy **Avaři** – kočovné kmeny z Asie. V první polovině 7. století se vztahy mezi nimi a Slovaný **zhoršily** a Slované se proti Avarům začali **bouřit**. Do čela obrany Slovanů se na území **Čech** a **Moravy** postavil francký kupec **Sámo**. Po porážce Avarů byl zvolen vládcem **kmenového** svazu zdejších Slovanů; vznikla tak „**Sáмова říše**“. **Nejednalo se** o centralizovaný stát. Dalším nepřítelem Slovanů byla **francká říše** v čele s králem **Dagobertem** I. Roku 631 v bitvě u **Wogastisburgu** Sámo **zvítězil**. Po jeho smrti došlo k **zániku** říše.
2. 1. francká, 2. Dněprem, Vislou, 3. kupec, 4. zemědělství, 5. kmenový svaz, 6. Wogastisburg, 7. Avarů, 8. Dagobert. *Tajenka:* Fredegar, kronice franské.
1. Prvním státem na našem území byla **Velkomoravská říše**, jejíž centrum se nacházelo na jižní **Moravě** a na jižním **Slovensku** v úrodné oblasti kolem řek **Moravy**, **Dyje** a **Dunaje**. Většina obyvatel žila ve **vesnicích**, ne- významnější velmoži s družinou žili v **hradištích**, která se postupně stala středisky **řemesel** a **obchodu**. V době válek poskytovala **útočiště** i okolním obyvatelům. Součástí hradiště byl palác a **kostel**. Mezi nejznámější hradiště patří **Mikulčice**, **Staré Město** a Pohansko. Velká Morava vznikla spojením dvou knížectví – **moravského** a **nitranského**. Jejím zakladatelem byl kníže **Mojmír** (zakladatel rodu **Mojmírovců**), který porazil **nitranského** knížete **Pribinu**. Mojmír se obával **východofrancké říše**, a proto platil jejímu panovníkovi poplatek za **mír**.
2. Mikulčice, Staré Město, Pohansko.

strana 13

3. ano – P, ne – R, ano – I, ano – B, ne – I, ne – N, ne – A. *Tajenka*: Pribina – byl nitranský kníže.
4. Po smrti Mojžíra I. se stal velkomoravským knížetem **Rastislav**, který **neplatil** poplatků za mír **východofrancké říši**. Hledal proti ní spojence. Našel ho v **byzantské říši**. **Byzantský císař** poslal roku 863 na Velkou Moravu bratry **Konstantina** a **Metoděje**, aby zde šířili **křesťanství**. Na rozdíl od franckých kněží sloužili bohoslužby ve **staroslověnském jazyce**. Konstantin sestavil pro zápis staroslověnštiny písmo zvané **hlaholice**. Do staroslověnštiny přeložil část **Bible**. Oba bratři museli v **Římě** obhajovat bohoslužby ve **slovanském jazyce**. Metoděj byl vysvěcen na **arcibiskupa**.
5. 1. hlaholice, 2. Mojžír, 3. Avaři, 4. Metoděj, 5. Konstantin, 6. Ježíš, 7. Rastislav, 8. staroslověnština. *Tajenka*: hradiště, je opevněná stavba, kde žili nejbohatší velmoži se svojí družinou a poddanými.
6. ano – C, ano – Y, ne – R, ne – I, ano – L. *Tajenka*: Cyril, jiným jménem Konstantin.

strana 14

7. Rastislavovým nástupcem na Velké Moravě byl **Svatopluk**, který uzavřel mír s **východofranckou říší**. Za jeho vlády dosáhla Velká Morava **největší rozlohy**. Po jeho smrti došlo ke sporům mezi jeho **syny**, což vedlo k **úpadku říše**. Kolem roku 900 zaútočili na Velkou Moravu **Maďaři** a **porazili ji**. Na počátku **10. století** Velká Morava **zanikla**.
8. 1. Mojžír, 2. Rastislav, 3. Svatopluk.
9. 1. – d) nitranský kníže, 2. – e) pozval Konstantina a Metoděje, 3. – b) největší rozloha Velké Moravy. 4. – c) zakladatel Velké Moravy, 5. – f) nejstarší spisovný slovanský jazyk, 6. – a) moravský arcibiskup.
10. Avaři, Sámo, velmož, Slovan
11. a) Svatopluk, b) Rastislav, c) Konstantin a Metoděj, d) Mojžír
12. 1. c), 2. c), 3. b), 4. b), 5. a), 6. c) 7. a).

strana 15

1. V 10. století ve východofrancké říši vymřel vládnoucí rod **Karlovců** a říši ohrožovaly nájezdy **Maďarů**. Český kníže **Václav** platil východofranckému králi Jindřichu **Ptáčnickovi** poplatků za **mír**. Po smrti Jindřicha **Ptáčníka** se ujal vlády Ota I., který díky pomoci českého knížete **Boleslava I.** porazil roku 955 **Maďary** na řece **Lechu**. Ota I. se snažil obnovit **císařství**, což se mu podařilo roku 962, kdy byl korunován v **Římě** na **císaře**. Vznikla tak **Svatá říše římská** – uskupení států pod vládou jednoho **panovníka**. Pokud římský král podnikl korunovační jízdu do **Říma**, korunoval ho **papež** na císaře. Prvním českým králem, který se stal římským císařem, byl **Karel IV.**
2. Podtržené státy: Česká republika, část Francie, část Itálie, Nizozemí, Rakousko, Švýcarsko
3. 1. Václav, 2. Sámo, 3. Jindřich Ptáčník, 4. byzantská, 5. Konstantin, 6. Ota I., 7. Mojžír, 8. Rastislav, 9. Řím, papež, 10. Boleslav I., 11. Lechu, 12. Karel IV., 13. Karlovcí. *Tajenka*: Cáchy, Norimberk – významná města Svaté říše římské.

strana 16

1. **Maďaři** (také Uhři) pocházeli z asijských stepí. Na počátku 10. století rozvrátili **Velkou Moravu**. Definitivně porazil Maďary císař **Ota I.** s vojenskou pomocí českého knížete **Boleslava I.**, roku 955 v bitvě na řece **Lechu**. Potom se Maďaři usadili v **Podunajské nížině** a začali vést **usedlý** způsob života. Prvním uherským králem se stal **Štěpán**.
2. a) 5, b) 1, c) 2, d) 3, e) 4.
3. Polský stát vznikl v 10. století mezi řekami **Odrou** a **Vislou**. Prvním doloženým polským knížetem byl **Měšek**, který přijal v Čechách **křesťanství**. Za manželku si vzal **Dobravu**, dceru českého knížete Boleslava I. Jejich syn Boleslav **Chrabrý** byl korunován prvním polským králem, na čas dokonce obsadil **Prahu**. Po smrti Boleslava Chrabrého došlo k **úpadku** polského státu.
4. 1. Hnězdno, 2. Lech, 3. Maďaři, 4. Měšek, 5. Dobrava, 6. Štěpán, 7. Lechu, 8. Boleslav, Ota, 9. Metoděj, 10. Boleslav Chrabrý, 11. kočovníci. *Tajenka*: zemědělství.

strana 17

1. V severní Evropě žily germánské kmeny **Vikingů**, kterým se v západní Evropě říkalo **Normané** (muži severu) a ve východní Evropě **Varjagové**. Severní Evropa **není** úrodná, rostou zde převážně **lesy**. Z nich získávali Vikingové dřevo na stavbu **lodí** s **dračí** hlavou, kterým říkáme **drakkary**. Podnikali nájezdy podél evropského pobřeží, z nichž získávali válečnou kořist a nová **území**. Kolem r. 1000. doplula výprava Leifa Erikssona do **Severní Ameriky**.
2. ano – V, ne – I, ne – N, ano – L, ne – A, ano – N, ano – D. *Tajenka*: Vinland.
1. Francouzské království vzniklo roku 987 ze **západofrancké říše**. Prvním francouzským králem byl Hugo **Kapet**. Západofranckou říši napadali **Vikingové**, kteří zde zakládali osady. Západofrancký král proto udělil **Normanii** v léno jednomu vikinskému **náčelníkovi**, který měl zemi chránit před dalšími nájezdy. Normanský vévoda **Vi-lém Dobyvatel** se stal anglickým králem.
Ve 4. století opustili Anglii **Římané** a zůstalo tu původní obyvatelstvo – především **Keltové**, které přijalo **křesťanství**. Během stěhování národů přišli do Anglie **germánské kmeny** – **Anglové** a **Sasové**. V 8. století ovládli Britské

ostrovy **Vikingové**, jejich nadvládu ukončil první anglický král **Alfréd Veliký**. Roku 1066 došlo k bojům o anglický trůn, z něhož vzešel vítězně normandský vévoda **Vilém Dobyvatel**, který zvítězil v bitvě u města **Hastings**.

2. a) *modře podtrženo*: Alfréd Veliký, Vilém Dobyvatel, Harald, Harold, Hastings, *červeně zakroužkováno*: Hugo Kapet, Paříž, západofrancká říše, Normandie; b) Vilém Dobyvatel – normandský vévoda, stal se králem Anglie

strana 18

3. 1. drakkary, 2. Normandie, 3. Hugo Kapet, 4. Keltové, 5. Hastings, 6. Anglové, Sasové, 7. Vilém Dobyvatel, 8. Václav, 9. Alfréd Veliký. *Tajenka*: Kapetovci

4. a); 5. b)

1. Nejstarším státem východních Slovanů byla **Kyjevská Rus**. Jejím zakladatelem byl kníže **Oleg** z rodu **Rurikovců**. Významným panovníkem byl **Vladimír I.**, který přijal křesťanství z **byzantské říše**. Ve 12. století se říše (rozpadla na malá knížectví/sjednotila).

2. ano – R, ano – U, ne – R, ano – I, ne – K, ne – O, ano – V, ano – C, ano – I. *Tajenka*: Rurikovci.

strana 19

1. Koncem 9. století vznikl český stát, v němž vládl rod **Přemyslovců**. Prvním doloženým českým knížetem byl **Bořivoj**. V místech Pražského hradu vybudoval kamenný **kostelík**. Jeho syny byli **Spytihněv** a **Vratislav**. Po smrti Vratislava se měl vlády ujmout **Václav**. Místo něj zemi spravovala jeho matka **Drahomíra** a babička **Ludmila**, která vedla Václava ke **křesťanské víře**. Mezi oběma ženami docházelo ke sporům. Drahomíra nakonec nechala **Ludmilu** zabít. Aby se Čechy nestaly součástí východofrancké říše, začal Václav platit Jindřichu **Ptáčníkovi** poplatek za **mír**. S tím nesouhlasil Václavův bratr **Boleslav**, který nechal Václava zavraždit. Stalo se tak ve **Staré Boleslavi**.

2. 1. Ludmila, 2. Boleslav, 3. Bořivoj, 4. východofrancká, 5. Uhři, 6. Vratislav, 7. Drahomíra, 8. Jindřich Ptáčník, 9. papež, 10. císař. *Tajenka*: Levý Hradec – byl sídlem českého krále Bořivoje

3. 1. a) – S, 2. a) – T, 3. b) – Ř, 4. a) – Í, 5. b) – B, 6. c) – R, 7. a) – A. *Tajenka*: stříbra

strana 20

1. Boleslav I. nechal razit první české mince – **stříbrné denáry**, pro poddané zavedl pravidelné **daně**. Rozšířil území českého knížectví **na východ**. Budoval hrady, z nichž nejnámější je **Vyšehrad**. Válčil s východofranckým králem **Otou I.**, pak ale uzavřeli příměří a Boleslav I. mu platil **poplatek za mír**. Nakonec se Boleslav I. a **Ota** vojensky spojili proti **Maďarům** a porazili je v roce 955 na řece **Lechu**. Za Boleslava II. bylo v Praze založeno **biskupství**. Prvním biskupem byl **Dětmar** a druhým **Vojtěch** z rodu **Slavníkovců**. Během Boleslavovy vlády byl vyvražděn rod **Slavníkovců**.

2. 1. daně, 2. Dobrava, 3. Slavníkovci, 4. Vojtěch, 5. denáry, 6. Vyšehrad, 7. Libice, 8. Měšek, 9. Boleslav II., 10. Ota I., 11. Ludmila, 12. Maďaři. *Tajenka*: abatyše Mlada, byla dcera Boleslava I.

3. **A.** a) Bořivoj – 4. V, b) Boleslav I. – 5. R, c) Boleslav II. – 7. A, d) Mojmir – 6. T, e) Václav – 1. I, f) Vojtěch – 9. S, g) Spytihněv – 8. L, h) Svatopluk – 2. A, i) Rastislav – 3. V. *Tajenka*: Vratislav, **B.** český kníže, **C.** Přemyslovcí: Bořivoj, Boleslav I., Boleslav II., Václav, Spytihněv; *Mojmírovci*: Mojmir, Svatopluk, Rastislav, **D.** Vojtěch – Slavníkovec

strana 21

1. Po smrti Boleslava II. došlo ke sporům o moc mezi jeho **syny**. Oldřich dobyl od Poláků zpět **Moravu** a vytvořil pevné **soustátí** Čech a **Moravy**. Po **Oldřichově** smrti se stal vladařem kníže Břetislav, který se vydal na válečné tažení **do Polska**. Ve městě **Hnězdo** ukořistil ostatky svatého **Vojtěcha**, neboť chtěl povýšit pražské biskupství na **arcibiskupství**, což se mu **nepodařilo**. Zavedl první český **zákoník** a **nástupnický řád**, podle něhož měl vládnout nejstarší žijící **člen vládnoucího rodu**. To se **neosvědčilo**. Pro mladší členy vládnoucího rodu zřídil úřední **knížectví** na Moravě.

2. 1. Znojensko, 2. Oldřich, 3. Vojtěch, 4. biskupství, 5. Jaromír, 6. Brněnsko, 7. Olomoucko, 8. kníže, 9. stařešinský, 10. Hnězdo, 11. Slavníkovci. *Tajenka*: Jitka, Božena

3. Božena – manželka Oldřicha, Drahomíra – vražedkyně, Dobrava – manželka Měška, Mlada – abatyše, Jitka – manželka Břetislava, Ludmila – manželka Bořivoje

4. a) správné pořadí: a) 4, b) 1, c) 3, d) 2, e) 5; b) Jitka

strana 22

1. Prvním českým králem se stal **Vratislav II**, který zasáhl do sporů císaře Jindřicha IV. s **papežem**. Tento královský titul byl **nedědičný**. Druhým českým králem byl **Vladislav II.**, který pomohl císaři **Fridrichu I.** Barbarossovi při obléhání severoitalského města **Milána**.

2. a) 6, b) 1, c) 4, d) 2, e) 5, f) 3.

3. **A.** a) Břetislav – unesl Jitku z kláštera, b) Václav – zabit bratrem, c) Boleslav I. – zavedl pravidelné daně, d) Boleslav II. – založení pražského biskupství, e) Vratislav II. – nedědičný královský titul, f) Oldřich – dobyl od Poláků Moravu, g) Bořivoj – první panovník z rodu Přemyslovců.

- B.** 1. Bořivoj, 2. Václav, 3. Boleslav I., 4. Boleslav II., 5. Oldřich, 6. Břetislav, 7. Vratislav II.

strana 23

1. Románský sloh se rozšířil mezi **11.** a **13.** stoletím. Vycházel ze stavitelství starověkého **Říma**. Základním stavebním materiálem byl **kámen**. Zdi byly **mohutné**. Klenba byla podepřena silnými **sloupy**, okna byla **malá** a **půlkruhová**. K dalším prvkům románského slohu patří zdobené vchody – **portály** a nástěnné malby – **fresky**. K románským církevním stavbám patří **rotunda** (malý kostel s kruhovým půdorysem) a **bazilika** (kostel obdélníkového půdorysu). Nejznámější rotundy najdeme na **Vyšehradě** nebo na hoře **Říp**. Nejznámější je bazilika svatého **Jiří** na **Pražském** hradě. Nejstarším románským **hradem** je Přimda. **Legendy** jsou příběhy ze života svatých. Nejstarší kronika je **latinsky** psaná Kronika **Čechů** z **12.** století, jejím autorem je **Kosmas**. Ve 14. století vznikla česky psaná **Dalimilova** kronika.
2. Stavby na obrázku: 1. bazilika, 2. rotunda.
3. okno č. 3.
4. 1.d), 2. b), 3. e), 4.c), 5.a).

strana 24

1. V 11. a 12. století **vzrostl** počet obyvatel. Úrodné oblasti v nížinách byly **přelidněné**. Lidé začali osidlovat neobydlené oblasti, mluvíme o **kolonizaci**. Obyvatelé vesnic platili svému vlastníkovvi **poplatky**, noví osadníci od nich byli na čas **osvobození**. Museli vykácet nebo vypálit les; vypálení lesa říkáme **žďáření**. Následovalo odstranění pařezů – tzv. **klučení**. Popel sloužil jako **hnojivo**, dřevo se užívalo na stavbu **domů**. Hlavní stavby ve vesnici byly **kostel, kovárna a krčma**. V některých vesnicích měli svá sídla – **tvrze** – nižší šlechtici.
2. ne – V, ano – O, ne – D, ano – N, ano – Í, ne – M, ano – L, ne – Ý, ne – N. *Tajenka*: vodní mlýn.
3. 1. rok: 1. pole – ozim, 2. pole – jařina, 3. pole – úhor; 2. rok: 1. pole – úhor, 2. pole – ozim, 3. pole – jařina; 3. rok: 1. pole – jařina, 2. pole – úhor, 3. pole: ozim
4. V čele vesnice stál **rychtář**. Vesničané odváděli panovníkovi **daně**, šlechtě **poplatky** a různé **dávky**, církvi **desátky**. Domy na vesnici měly tři místnosti: **síň, obytnou místnost** a **komoru**. Ve 12. a 13. století se obdělávaná půda rozdělovala na **třetiny**, tento způsob nazýváme **trojpolní** hospodaření. Jedna třetina se osévala na podzim **ozimem**, druhá třetina se osévala na jaře **jařinou** a třetí část byl **úhor**, který sloužil jako pastvina. Lidé obdělávali půdu pluhem s železnou **radlicí**.

strana 25

5. 1. kříž, 2. žďáření, 3. rychtář, 4. tvrz, 5. kolonizace, 6. truhla, 7. kostel, 8. desátky, 9. jařina, 10. úhor, 11. trojpolní, 12. klučení, 13. jizba, 14. rotunda. *Tajenka*: Žďár, Lhota, Újezd.
1. Středověké hrady se stavěly ze **dřeva** na **vyvýšeném** místě. Sloužily k **ochraně** hranic a majetku. Hrady byly **správními** centry kraje. Podle toho, komu patřily, rozlišujeme hrady **královské** a **šlechtické**. Krále na hradě v době jeho nepřítomnosti zastupoval **purkrabí**. Na hradech se pořádaly **hostiny**, na kterých se jedlo **rukama**. Součástí hostin byla **vystoupení** dvorních i potulných umělců. Oblíbenou zábavou byly rytířské **turnaje** a **lov** zvěře.
2. a) hradby, b) padací most, c) brány s mříží, d) hradní příkop.
3. popište části hradu: 1 – útočištní věž, 2 – hradní palác, 3 – kaple, 4 – studna, 5 – hradební věž (bašta), 6 – padací most, 7 – věžová brána, hradba, 8 – hradba, 9 – cimbuří.

strana 26

4. a) Špilberk, b) Bítov, c) Karlštejn, d) Loket, e) Bezděz, f) Bouzov, g) Pernštejn, h) Křivoklát.
1. Středověké město bylo středisko **řemesel** a **obchodu**. Města vznikala na křižovatkách **obchodních** cest, u **brodů** řek a v blízkosti **hradů**. Podle toho, kdo město založil, rozlišujeme města **královská** (založená panovníkem) a **poddanská** (založená **šlechtou** nebo církví). Města odváděla svým majitelům **poplatky**. K nejbohatším městům patřila **horní** města (např. **Kutná Hora, Jihlava**), v jejichž blízkosti se těžily **nerostné** suroviny, zejména **stříbro**. Město řídila městská **rada**, složená z **konšelů**. V čele města byl **purkmistr**. Město chránily **hradby**, nejdůležitějšími budovami byly kostel a **radnice**, kde zasedala městská **rada**. Hygienické podmínky byly ve městech **špatné**, chyběl vodovod a **kanalizace**.
2. 1. konšelů, 2. brod, 3. poddanská, 4. věnná, 5. purkmistr, 6. horní, 7. farmářské. *Tajenka*: lokátor, hledala vhodné místo pro vznik města.

strana 27

3. **A. městská práva**: a) soudní – právo soudit místní měšťany, b) hrdelní – právo popravovat místní zločince, c) mílové – cizí řemeslník nesmí v okruhu jedné míle od města prodávat svoje zboží, d) trhové – právo pořádat trhy a jarmarky; **B. várečné** – právo vařit a prodávat pivo, právo postavit hradby
4. **A.** a) hradby, b) kanalizace, c) brány, d) vodovod, e) radnice, f) kašna, g) kostel, h) hostinec. **B.** kanalizace a vodovod
5. Podle práv dělíme měšťany na **plnoprávné** (mohli zastávat **úřady**, museli platit **daně** a chránit město) a **neplnoprávné** občany (nemohli se stát **úředníky**). Podle majetku měšťany dělíme na **patricie**, střední vrstvu a **chu-**

dinu. Zvláštní skupinu obyvatel měst tvořili **Židé**, kteří žili ve vlastních **ulicích** a čtvrtích. Byli obviňováni ze smrti **Ježíše**. Měli zakázáno vlastnit **půdu** a provozovat **řemeslo**. Živili se jako **obchodníci** a finančníci. Docházelo k násilným akcím proti nim – **pogromům**. Cech bylo sdružení **řemeslníků** jednoho **odvětví** ve městě. Dohlížel na **kvalitu** a **cenu** výrobků a chránil řemeslníky před **konkurencí**.

6. 1. Kutná Hora, 2. pogromy, 3. várečné, 4. kolonizace, 5. brána, 6. cechy, 7. konšelé, 8. Mělník, 9. Jihlava, 10. kostel, 11. patriciové, 12. hradba. *Tajenka*: tovaryš – učedník, který se vyučil určitému řemeslu, mistr – uměl řemeslo a vlastnil dílnu.

strana 28

7. *pojmy*: tovaryš, jařiny, purkmistr, desátky, chomout, ozimy, síň, úhor, kolonizace, trojpolní, brány, tvrz, mistr, konšel, Jihlava, rychtář, cech.
8. ne – G, ano – H, ne – E, ano – T, ano – T, ano – O. *Tajenka*: ghetto.
9. a) Břetislav, nepatří – Ludmila, b) Boleslav, nepatří – biskupství, c) Vladislav II., nepatří – pomohl Otovi proti Maďarům, d) Václav I., nepatří – matka Ludmila.
10. A. a) Boleslav II. – 4., b) Bořivoj – 1., c) Oldřich – 2., d) Vratislav II. – 3.; a) Mojmír – 3., b) Rastislav – 4., c) Sámo – 1., d) Svatopluk – 2.; B. Sámo – patří do období Slovanů.

strana 29

1. Křížové výpravy vyhlášoval **papež** proti **pohanům**, muslimům a **kacířům**. Symbolem křížových výprav byl **kříž**. Vojákům se říkalo **křížáci**. První křížová výprava byla vyhlášena roku 1095 s cílem dobýt **Palestinu** a osvojit místa posvátná pro **křesťany** z rukou **muslimů**. Palestina byla po rozdělení římské říše součástí **byzantské** říše, v 7. stol. ji obsadili **Arabové** a v 11. stol. **Turci**. První křížová výprava **byla** úspěšná, křížákům se **podařilo** dobýt Jeruzalém, nejvýznamnější město Palestiny. Ve 12. a 13. stol. proběhly další křížové výpravy, na dobytých územích vznikly i křížácké **státy**, které koncem 13. stol. **zanikly**. Během křížových výprav vznikly rytířské řády, např. **templáři** a **johanité**.
2. ne – H, ne – U, ano – S, ano – I, ne – T, ano – É. *Tajenka*: husité.
1. Mongolové (též **Tataři**) byl **kočovní** národ pocházející ze střední **Asie**. Na počátku 13. stol sjednotil mongolské kmeny **Čingischán**. Mongolové podnikali tažení do **Číny**, na **Kyjevskou Rus** i do Evropy. Na Moravě se jim postavil český král **Václav I**. Po smrti **Čingischána** opustili Evropu a říše se postupně **rozpadla**. Turci pocházeli ze **stepí** Střední Asie. V 10. a 11. století pronikali na území **arabské** říše, kde přijali **islám**. V 11. století se zmocnili **Jeruzaléma**, města posvátného pro křesťany a papež proti nim vyhlásil **křížovou výpravu**. Kolem roku 1300 na obranu proti Mongolům sjednotil tureckého kmeny **Osman**, podle něhož se říše nazvala **osmanská**. Roku 1453 dobyli Turci **Konstantinopol**, dnešní **Istanbul**. Roku 1526 v bitvě u **Moháče** porazili **Ludvíka Jagellonského** a zmocnili se **Uher**.

strana 30

2. a) – 3., b) – 6., c) – 2., d) – 4., e) – 5., f) – 1.
3. 476 – 5., 863 – 4., 935 – 3., 955 – 6., 1453 – 1., 1526 – 2.
1. Stoletá válka je válečný konflikt mezi **Anglií** a **Francií**, v němž nakonec zvítězila **Francie**. Příčinou sporu bylo to, že Angličané ovládali ve Francii část území zvaného **Normandie**. Roku 1346 došlo k bitvě u **Kresčaku**, v níž byl zabit český král **Jan Lucemburský**, který bojoval na straně **Francie**.
1. Papežské schizma je situace, kdy v čele církve stojí dva **papežové**. Schizma propuklo roku 1378, kdy jeden papež sídlil v **Římě** a druhý v Avignonu. Ve snaze řešit situaci byl kardinály zvolen nový papež, a vzniklo tak **trojpapežství**. Schizma se podařilo vyřešit na koncilu v **Kostnici**, který svolal král **Zikmund Lucemburský**. Zde byl zvolen nový papež a tři předchozí papežové **odstoupili**.
2. 1. Ludvík Jagellonský, 2. Moháče, 3. Zlatá Horda, 4. Tataři, 5. Čingischán, 6. osmanská říše, 7. Václav I., 8. schizma, 9. Kresčaku, 10. Anglie, Francie, 11. Zikmund, 12. sultán. *Tajenka*: Johanka z Arku.

strana 31

1. **Přemysl Otakar I**. získal roku 1212 od císaře Fridricha II. **Zlatou** bulu sicilskou, která zaručovala **dědičný královský** titul. Primogenitura stanovuje, že dědicem je **nejstarší** syn panovníka. Novým znakem českého království se stal stříbrný dvouocasý **lev** v **červeném** poli. Za Václava I. byla objevena ložiska **stříbra** v **Jihlavě**. Protože bylo pohraničí **málo** osídlené, zval do země **kolonisty**, především z **Německa**. Podařilo se mu zadržet **mongolské** vojsko, které táhlo na **Vídeň**. Během Václavovy vlády **rostla** moc šlechty, ta proti panovníkovi **povstala**. Václav I. dal vůdce povstalců **popravit**. Václavova sestra **Anežka** založila **klášter** a **špitál** Na Františku.
2. a) Václav II., b) Václav I., c) Přemysl Otakar I., d) Anežka
3. A) – b), B) – b), C) – b), D) – a), E) – b), F) – a), G) – a).

strana 32

1. Přemysl Otakar II. je nazýván králem „**železným a zlatým**“, pro svoji udatnost v boji, tvrdou **vládu** a díky svému **bohatství**. K českým zemím připojil **Rakousko**, dočasně Chebsko, **Korutany** a další území. Český stát tak sahal až k **Jaderskému** moři. Snažil se získat titul **římského** krále, ten ale získal **Rudolf Habsburský**. Přemysl Otakar II. Rudolfovu volbu říšským králem **neuznal**. Rudolf donutil Přemysla vzdát se nově získaných území. Roku 1278 byl Přemysl Otakar II. zabit v bitvě na **Moravském poli**. Po jeho smrti zem drancovala vojska Oty **Braniborského**, poručníka královny Václava.
2. 1. Ota Braniborský, 2. šlechta, 3. Rudolf, 4. stříbro, 5. Němci, 6. Chebsko, 7. Rakousko, 8. Moravském poli, 9. Anežka, 10. Břetislav, 11. železný a zlatý, 12. Mongoly, 13. Zlatá bula sicilská. *Tajenka*: Bedřich Smetana – Braniboři v Čechách
1. Po smrti Přemysla Otakara II. spravoval českou zemi **Ota Braniborský**. Ten Přemyslova syna **Václava II.** uvěznil a propustil ho až poté, co za něho česká **šlechta** zaplatila **výkupné**. Václavovi s vládou pomáhal **Záviš** z Falkenštejna, kterého pak nechal **popravit**. V **Kutné Hoře** se byla objevena nová ložiska **stříbra**. Václav II. začal razit **pražské groše** a zřídil královskou mincovnu. Roku 1300 se nechal korunovat **polským králem** a roku 1301 získal pro svého syna **uherskou korunu**. Václav III. se ujal vlády mladý a **nezkušený**. Vzdal se **Uher** a vydal se na vojenskou výpravu do **Polska**, kde jeho moc ohrožovala místní knížata. Během cesty byl zavražděn v **Olomouci**.

strana 33

2. 1. Přemysl Otakar II., 2. Václav II., 3. Václav III.
3. 863 – 5. – d), 955 – 1. – e), 973 – 2. – g), 1212 – 3. – a), 1278 – 4. – f), 1301 – 6. – c), 1306 – 7. – b)
4. 1. Falkenštejna, 2. Olomouc, 3. Ota Braniborský, 4. Vlašský dvůr, 5. Moravském poli, 6. železný a zlatý, 7. pražský groš, 8. uherskou, 9. Jaderskému, 10. Čingischán, 11. Polska, 12. Kutná Hora. *Tajenka*: Eliška Rejčka
5. a) Václav III. – nepatří cesta do Uher, b) Václav II. – nepatří pro sebe uherskou korunu, c) Přemysl Otakar II. – nepatří získal Uhry, d) Václav I. – nepatří stříbro v Kutné Hoře, e) Přemysl Otakar I. – nepatří Fridrich Barbarossa

strana 34

1. Po smrti Václava III. vymřela královská větev **Přemyslovců** po meči, neboť zemřel **poslední mužský** potomek. Po 4 letech sporů o trůn byl králem zvolen **Jan Lucemburský**, který si vzal za manželku sestru Václava III. **Elišku Přemyslovnu**. V době bojů o trůn posílila moc **šlechty**, která se snažila omezit moc **panovníka**, což se Janovi nelíbilo. Kvůli neshodám se **šlechtou** a s **manželkou** se do Čech vracel, jen když potřeboval **peníze**, proto se mu říká „**král cizinec**“. V Evropě byl považován za výborného diplomata a **válečníka**. K Českému království připojil **Horní Lužici**, část **Slezska** a definitivně i **Chebsko**. Svému synovi **Karlovi IV.** pomohl získat titul **římského** krále. Zemřel v bitvě u **Kresčaku**, kde bojoval ve **stoleté válce** na straně **Francie**.
2. ne – EL, ano – IŠ, ano – KA, ne – PO, ne – MO, ano – ŘA, ne – NS, ne – KÁ. *Tajenka*: Eliška Pomořanská
3. 1 – Braniborsko, 2 – Dolní Lužice, 3 – Horní Lužice, 4 – Slezsko, 5 – Chebsko, 6 – Horní Falc, 7 – České království, 8 – Moravské markrabství.

strana 35

1. Karel IV. byl synem **Jana Lucemburského** a **Elišky Přemyslovny**. Byl vychován ve **Francii**. Správy českých zemí se ujal roku 1334 jako **markrabě moravský**. V roce 1334 bylo povýšeno pražské biskupství na **arcibiskupství**. Roku 1346 byl Karel IV. zvolen **římským králem**, roku 1347 byl korunován **českým králem** a roku 1355 byl korunován římským **císařem**. Do Prahy si pozval stavitele **Matyáše** z Arrasu. Dal postavit **katedrálu (Chrám)** svatého Víta, dnešní **Karlův most**, hrad **Karlštejn** a **Nové Město pražské**. Roku 1348 založil v Praze **univerzitu**. Soustátí, jemuž vládl, se nazývá **země Koruny české**, jeho součástí bylo **České království**, **Moravské markrabství**, **Slezsko**, **Chebsko**, **Horní a Dolní Lužice**, **Horní Falc** a **Braniborsko**.
2. 1. Braniborsko, 2. Otec vlasti, 3. Matyáš z Arrasu, 4. Francii, 5. Lucemburkové, 6. Svatováclavská, 7. Arnošt z Pardubic, 8. Vítá Caroli, 9. Eliška Přemyslovna, 10. Karlštejn, 11. Olomouc, 12. cizinec, 13. Kresčaku; *Tajenka*: Blanka z Valois
3. a) Karel IV., 2. Eliška Přemyslovna, c) Jan Lucemburský.

strana 36

1. Václav IV. byl od dětství připravován na **vladařské** povinnosti, ve dvou letech byl korunován **českým králem**, později **římským králem**. Za jeho vlády zasáhla zemi epidemie **moru**. Václav IV. měl spory se **šlechtou**, **církvi** i bratrem **Zikmundem**. Protože se nestaral o říšské záležitosti, byl zbaven koruny **římského krále**. Kvůli neshodám s arcibiskupem nechal umučit jeho spolupracovníka **Johánka z Pomuku**. Vydal Dekret **kutnohorský**, který změnil počet hlasů na pražské **univerzitě** ve prospěch **Čechů**.
2. 1. Karel IV., 2. lov, 3. Zikmund, 4. Jan z Pomuku, 5. Jan z Jenštejna, 6. církvi. *Tajenka*: Ivinec.
3. A. 2, 1, 4, 6, 3, 5.; B. Z, U, Z, A, N, A.

1. Zikmund Lucemburský byl **mladším** bratrem **Václava IV.** Díky sňatku se stal **uherským** králem. Roku 1400 byl zvolen **římským** králem. Přispěl k vyřešení papežského **schizmatu**. Po smrti Václava IV. byl dědicem **českého** království. Během **křížové** výpravy proti **husitským** Čechům se nechal roku 1420 korunovat **českým** králem. O rok později byla korunovace prohlášena za **neplatnou**. Zikmund byl uznán českým králem až po **husitských** válkách. Jeho smrtí vymřel rod Lucemburků po **meči**.

strana 37

1. Na počátku 15. století se objevovaly snahy o nápravu **církve**. Významným kritikem církve byl **Jan Hus**, který kázal v **Betlémské kapli** a působil jako **mistr** na **pražské** univerzitě. Kritizoval hlavně **bohatství** církve a prodej **odpustků**. Byl pozván na koncil do **Kostnice**, aby obhájil své učení. Zde po něm chtěli, aby své učení **odvolal**; to Jan Hus **odmítl**. Byl proto odsouzen k **trestu smrti** a 6. 7. 1415 byl **upálen**. Husova smrt reformní hnutí **posílila**. Přívrženci reformy se nazývali **husité**, jejich symbolem se stal **kalich**. Na Husa navázal Jan **Želivský**. Podnětem husitských válek byla 1. pražská **defenestrace** (vyhození konšelů z oken **Staroměstské** radnice). Husity dělíme na **radikální** a **umírněné**. Husitský program **Čtyři pražské** artikuly zahrnoval **svobodné** kázání, přijímání pod **obojí**, odnětí **majetku** církvi a spravedlivé a rovné trestání **těžkých hříchů**.
2. *Chybná tvrzení:* a), c), d), f); *Oprava tvrzení:* a) Hus měl své příznivce mezi všemi vrstvami obyvatel., c) Pražská defenestrace byla důsledkem radikálního kázání Jana Želivského. d) Několik konšelů na následky 1. pražské defenestrace zemřelo. f) Husitská revoluce měla v Čechách větší podporu než na Moravě.
3. 1. Kutná Hora, 2. Tábor, 3. odpustků, 4. defenestrace, 5. Kostnice, 6. Jan Želivský, 7. koncil, 8. rektor, 9. kaple Betlémská, 10. umírnění, 11. kališníci, 12. Budapešť, 13. radikální, 14. Václav IV., 15. artikuly. *Tajenka:* houfnice, píšťala – palné zbraně používané husity.

strana 38

4. Proti husitům bylo vedeno pět **křížových výprav**, všechny skončily neúspěchem **křížáků**. V čele husitů stál **Jan Žižka**. Roku 1420 zvítězil v bitvách u **Sudoměře** a na **Vítkově**. Po jeho smrti vedl husitská vojska **Prokop Holý**, pod jehož vedením zvítězili pouhým zpěvem v bitvě u **Domažlic**. Později docházelo mezi husity ke sporům. Spojením umírněných husitů s katolickou šlechtou vznikla **panská jednota**, která porazila **radikální** husity v bitvě u **Lipán**. Díky jihlavským kompaktátám se stal roku 1436 českým králem **Zikmund Lucemburský** a v Čechách bylo povoleno přijímání pod **obojí**. Husitské války vedly k všeobecnému hospodářskému a kulturnímu **úpadku** Českých zemí a k oslabení moci **katolické** církve.
5. 1. Kostnice, 2. Přibyslav, 3. Sudoměře, 4. Lipan, 5. Jan, 6. kompaktáta, 7. Zikmund, 8. vozové hradby, 9. Vítkov, 10. Prokop Holý, 11. panská jednota, 12. Kresčaku. *Tajenka:* Sion, Jan Roháč
6. 1. b), 2. a), 3. e), 4. c), 5. f), 6. d)
7. *pravdivá tvrzení:* a), c), d), f), g), i), j). *Tajenka:* hejtman .

strana 39

1. Po Zikmundovi se stal českým králem Albrecht **Habsburský** a po něm Ladislav Pohrobek. České země do jeho dospělosti spravoval zemský **sněm** a spolky **šlechticů** a měšťanů v čele s **hejtmanem**. Nejznámější hejtmane a správce země byl **Jiří z Poděbrad**. Ten byl po náhlé smrti Ladislava **Pohrobka** zvolen králem. Byl to první král zvolený z řad české **šlechty**. Říká se mu král **dvojího** lidu, protože dbal na dodržování basilejských **kompaktát**. Poklidné soužití katolíků a **kališníků** se nelíbilo **papeži**, který prohlásil Jiřího za **kacíře** a proti Čechům vyhlásil **křížovou výpravu** v čele s uherským králem **Matyášem Korvínem**. Ten v bitvě u **Vilémova** prohrál. Přesto se nechal **katolickou** šlechtou zvolit českým králem. Aby zachoval celistvost země, nabídl Jiří z Poděbrad nástupnictví polskému panovníckému rodu **Jagellonců**. Za vlády Jiřího z Poděbrad vznikla v Čechách církev **Jednota bratrská**, jejím zakladatelem byl Petr **Chelčický**.
2. 1. Jednota bratrská, 2. Čechy, Uhry, Rakousko, 3. Lipany, 4. Albrecht, 5. Turkům, 6. Ladislav Pohrobek, 7. kacíře, 8. dvojího lidu, 9. hejtmani, 10. Chelčického, 11. Jagellonců, 12. Matyáš Korvín. *Tajenka:* bratr Paleček, dvorní šašek krále Jiřího z Poděbrad
3. *Oprava chyb:* a) Albrecht Habsburský byl **zetěm** Zikmunda Lucemburského. b) Ladislav Pohrobek **nebyl** zavražděn Jiřím z Poděbrad. c) Jiří z Poděbrad se snažil o **dodržení** basilejských kompaktát. d) Křížovou výpravu proti Čechům vedl **uherský** král Matyáš Korvín, e) Jiří z Poděbrad **zvítězil** v bitvě u Vilémova s Matyášem Korvínem, f) Matyáš Korvín byl v Olomouci korunován **katolíky** českým králem, g) Jiří z Poděbrad doporučil jako svého nástupce **Vladislava Jagellonského**. f) Základem učení Jednoty bratrské je **neodporovat zlu násilím**.

strana 40

1. Po smrti Jiřího z Poděbrad měly České země **dva** krále, v Čechách vládl **Vladislav Jagellonský**, na Moravě, ve **Slezsku** a v **Lužici** vládl Matyáš **Korvín**. Po jeho smrti a převzal vládu v celém soustátí **Vladislav Jagellonský**, který byl zvolen i **uherským** králem. Moc šlechty **rostla** na úkor krále. Spory mezi katolíky a **kališníky** vyřešil **kutnohorský náboženský** smír. Ke sporům mezi městy a šlechtou docházelo kvůli **Vladislavskému** zřízení **zemskému**, které zbavovalo města možnosti **hlasovat** na zemském sněmu. K nejznámějším stavbám pozdní

- gotiky patří **Vladislavský** sál. Ludvík Jagellonský ukončil spory mezi šlechtou a městy **Svatováclavskou** smlouvou, města dostala **hlas** na zemském sněmu a šlechta mohla **podnikat**, např. v **rybníkářství** a **pivovarnictví**. Roku 1526 zemřel Ludvík Jagellonský v bitvě u **Moháče**, kde bojoval proti **Turkům**.
2. Čechy – 4, Dolní Lužice – 1, Slezsko – 3, Horní Lužice – 2, Morava – 5, Uhry – 6.
 3. 1. Jagellonci, 2. Lužice, Morava, Slezsko, 3. rybníkářství, 4. Budín, 5. Jednota bratrská, 6. Matyáš Korvín, 7. Turky, 8. Moháče, 9. dvojího lidu, 10. pivovarnictví. *Tajenka*: Jakub Krčín – český rybníkář.

strana 41

4. A. a) – 4, b) – 1, c) – 5, d) – 3, e) – 2, B. Ludvík Jagellonský, C. při ústupu z bitvy u Moháče (v Uhrách) roku 1526.
5. 1. Břetislav – Hnězdo, 2. Jan Lucemburský – Kresčák, 3. Jan Hus – Kostnice, 4. Přemysl Otakar II. – Moravské pole, 5. Karel IV. – Itálie, Francie, 6. svatý Václav – Stará Boleslav, 7. Ludvík Jagellonský – Moháč, 8. Václav III. – Olomouc, 9. Václav II. – Kutná Hora.
1. V polovině 12. století vznikl ve **Francii** **gotický** sloh. K základním znakům patří: **vysoké** stavby, **lomený** oblouk, **křížová žebrová** klenba, složitý opěrný systém pilířů a oblouků, a **zdobné** prvky. Ke zdobným prvům patřily okno s **vitráží** (barevná mozaiková výplň), **chrlič** (fantaskní tvorové zdobící okapy), portál (zdobený vchod), **rozeta** (kruhové zdobné okno).
2. a) lomený oblouk, b) křížová žebrová klenba, c) vysoké štíhlé stavby, d) vysoká štíhlá okna, e) zdobné prvky (fiály)

strana 42

3. Mezi gotické církevní stavby patří **kostely**, **chrámy** a **kláštery**. Tyto stavby jsou **více** prostorné, **více** prosvětlené a **méně** masivní než ty románské. K rozvoji gotické architektury dochází za vlády **Karla IV.** K významným stavbám patří katedrála svatého **Víta** v **Praze** a chrám svaté **Barbory** v **Kutné Hoře**. K nejznámějším stavitelům patří **Matyáš** z Arrasu a Petr **Parlér**. Mezi světské stavby řadíme **hrady**. K nejznámějším hradům patří **Karlštejn**, **Zvíkov (Bezděz)**. Obrazům panny Marie s Ježíškem se říká **madony**. Obrazům panny Marie s Ježíškem se říká **madona**, sousoší či obrazy panny Marie s ukřižovaným tělem Ježíše jsou tzv. **piety**. Dvorním malířem Karla IV. byl mistr **Theodorik**.
4. a) madona, b) pieta
5. obrázky b), c)
6. a) chrám sv. Barbory, b) Karlštejn, c) most v Písku, d) Novoměstská radnice, e) Karlův most, f) Prašná brána, g) katedrála svatého Víta, h) Staroměstská radnice

strana 43

1. Novověk je spjat s několika významnými událostmi, např. s „objevením“ **Ameriky** (1492) Kryštofem **Kolumbem**, nástupem **Habsburků** na český trůn (1526), zdokonalením **knihtisku**, šířením humanismu a **renesance**, reformami **katolické** církve. Největší změnou v zemědělství bylo zavedení **střídavého** hospodaření. Po obilí se sely **pícniny**. Ke sklizni se užívala **kosa**. K pohánění strojů se používalo **vodní kolo** a vznikaly první **vysoké** pece. V textilní výrobě vznikaly **manufaktury**, které nahradily **řemeslnické** dílny. Roku 1453 po dobytí **Konstantinopole** začali **Turci** vybírat **poplatek** za průjezd černomořskými **úžinami**. Evropané proto začali hledat nové cesty do **Asie**. V 15. století došlo k **rozvoji** mořeplavby. Vyráběly se **prostornější** a **pevnější** lodě. Mezi námořníky se rozšiřovaly **mapy**, užíval se **kompas** a astroláb.
2. 1. manufaktura, 2. střídavé, 3. Turci, 4. pícniny, 5. kosa, 6. Petr Parlér, 7. vodní kolo, 8. Kolumbus, 9. Habsburkové. *Tajenka*: Marco Polo se proslavil jako cestovatel.
1. Prvními moderními mořeplavci byli **Benátčané** a Janované. Portugalec Bartolomeo Diaz doplul roku 1487 k **nejjižnějšímu** cípu **Afriky**, který se nazývá mys **Dobré naděje**. Roku 1492 doplul **Kryštof Kolumbus** se svými třemi loděmi do **Severní Ameriky**. Byl však přesvědčen, že doplul do **Indie**, proto místní obyvatele nazval **indiáni**. Jako první do **Indie** doplul Portugalec Vasco de Gama. Výprava Španěla Fernão de Magalhãese obeplula **svět**. Mezi námořní velmoci patřily státy **Španělsko**, **Portugalsko**, **Anglie** a **Francie**. Z Ameriky Byly do Evropy přivezeny nové plodiny, např. **kukuřice**, **brambory**, **tabák** a **rajčata**. Evropané vyvrátili říši **Aztéků** a **Inků**.

strana 44

2. *žlutá*: Bartolomeo Diaz – mys Dobré naděje, *zelená*: Fernão de Magalhãese – cesta kolem světa, *červená*: Kryštof Kolumbus – ostrovy při pobřeží Severní Ameriky, *fialová*: Vasco de Gama – Indie
3. ano – S, ano – A, ne – N, ano – T, ne – A, ne – M, ano – A, ano – R, ne – I, ano – A. *Tajenka*: Santa Maria.
4. a) Vasco de Gama, b) Fernão de Magalhães, c) Jindřich Mořeplavec

strana 45

1. Reformace usilovala o **nápravu** katolické církve, která nežila podle zásad obsažených v **Bibli** a kupčila s **odpustky**. Byly zakládány protestantské (též **evangelické**) církve, např. **luteránská** (v Německu), **kalvínská** (ve

Švýcarsku, ve **Francii** si její příslušníci říkali **hugenoti**) a **anglikánská** (v Anglii). Protestanti odmítají autoritu **papeže**, jedinou autoritou pro ně byla **Bible**. Spory mezi katolíky a protestanty vedly k **náboženským** válkám, které ukončil císař **Karel V.** tzv. **augsburským** mírem. Šlechta si **mohla** náboženství vybrat a poddaní museli vyznávat víru své **vrchnosti**. Mezi katolické státy patřily **Španělsko** a **habsburská monarchie**. Cílem katolické církve bylo zamezit šíření **protestantských** církví. K šíření katolické víry přispěl **jezuitský** řád.

2. Německo – katolické, luteránské; Španělsko – katolické; Anglie – anglikánské, katolické Švýcarsko – kalvínské, katolické, Habsburská monarchie – katolické, luteránské, Jednota bratrská
3. a) – 4, b) – 3, c) – 2, d) – 1
4. 1. augsburský, 2. evangelické, 3. luteráni, 4. reformace, 5. papež, 6. Španělsko, 7. patriarcha, 8. Bible, 9. kalvinisté, 10. hugenoti, 11. manufaktura. *Tajenka*: Klementinum.

strana 46

1. Po roce 1200 se na Pyrenejském poloostrově vytvořily 3 státy: **Portugalsko**, **Kastilie** a **Aragonie**. Roku 1469 vzniklo **Španělsko** po sňatku **Ferdinanda Aragonského** a Isabely **Kastilské**. V roce 1492 padla poslední **muslimská** pevnost ve Španělsku. 16. století nazýváme **zlatým** věkem Španělska, které bohatlo díky koloniím v **Jižní** a **Střední** Americe. Karel I. byl prvním z dynastie **Habsburků** na španělském trůnu. Byl i **císařem** ve Svaté říši římské jako **Karel V.** Podporoval **katolické** náboženství. Ve Svaté říši římské však vyhlásil **augsburský** mír, který zaručoval náboženskou **svobodu**. Potlačil moc **šlechty** a rušil výsady **měst**, což vedlo k nepokojům. Kvůli neúspěchům se nakonec vzdal vlády ve **Španělsku** i ve **Svaté říši římské**.
2. 1. císař, 2. Kastilie, Aragonie, 3. Granada, 4. Habsburkové, 5. Isabela Kastilská, 6. Jižní, Střední Amerika, 7. zlatý věk, 8. Nizozemí, 9. augsburský. b) *Tajenka*: Cervantes – rytíř don Quijote.
3. Po odstoupení Karla V. se stal císařem jeho bratr **Ferdinand I.** Habsburský, který vládl v **Rakousku**, v **Uhrách** a v zemích **Koruny** české. Karlův syn **Filip** převzal vládu ve **Španělsku** a v **Nizozemí**. Vznikly dvě větve Habsburků: **španělská** a **rakouská**. Filip II. získal **nejmocnější** stát své doby, ve kterém prosazoval **katolickou** víru. Měl nákladný královský **dvůr**, což vedlo k zadlužení a zhroucení **hospodářství**. Kromě toho také ztratil **Severní Nizozemí**. Na moři Španělsko předstihla **Anglie**. Kladem Filipovy vlády bylo vítězství nad **Turky** v námořní bitvě u **Lepanta** roku 1571.

strana 47

4. chybná tvrzení: c), d), e), f), h) ; *oprava*: c) Filip II **neuhájil** prvenství na moři před Anglií., d) Španělsko mělo své kolonie v **Jižní** a **Střední** Americe., e) **Filip II.** porazil roku 1571 Turky u Lepanta. f) Filip II. **ztratil** bohaté Severní Nizozemí. h) Válčení s Tureckem bylo pro Španělsko **velmi nákladné**.
1. Nizozemí bylo v 16. století jednou z **nejrozvinutějších** a **nejbohatších** zemí Evropy. Jeho bohatství pocházelo z námořního **obchodu**, stavby **lodí** a textilních **manufaktur**. Nizozemí pařilo **Habsburkům**, kteří Nizozemce **utiskovali**. Dalším problémem bylo **náboženství**; na severu Nizozemí se šířil **kalvinismus**. Filip II. pronásledoval **kalvinisty**, což vedlo k **povstání** nizozemské šlechty v čele s **Vilémem Oranžským**. Povstání na severu bylo úspěšné, takže **španělský** král byl sesazen a v severním Nizozemí byla vyhlášena **republika**. **Katolické** jižní Nizozemí, dnešní **Belgie**, **zůstalo** součástí Španělska.
2. ne – I, ano – N, ne – K, ano – V, ne – I, ne – Z, ano – I, ano – c, ano – E. *Tajenka*: inkvizice, vyhledávání a trestání kacířů

strana 48

4. a) nekatolické, b) porazilo anglické loďstvo 1588, c) porážka v bitvě u Lepanta, d) nezávislost na Francii, e) dnešní Belgie, f) bojuje s jižním Nizozemím.
1. Po stoleté válce v Anglii soupeřily **dva** rody o to, kdo usedne na královský **trůn**. Této válce se říká válka **růží**, protože rody měly ve znaku **růží**. Anglickým králem se stal **Jindřich VIII.** Tudor. Ten založil **anglikánskou** církev, jejíž hlavou byl anglický **král**. Pronásledoval **katolickou** církev, rušil **kláštery**, zabavoval jejich **majetek** a církevní půdu využíval pro chov **ovcí**, vlnu potřeboval pro textilní **manufaktury**. Za vlády Jindřichovy dcery **Alžběty** došlo k **rozkvětu** Anglie, protože zastavila pronásledování katolíků a dbala o rozvoj **hospodářství**. Alžběta podporovala **korzáry** (piráty), kteří přepadali **španělské** lodě. V námořní bitvě v **Lamanšském** průlivu Angličané roku 1588 **zvítězili** nad Španěly. Anglie se stala **námořní** velmocí a začala s kolonizací **Severní** Ameriky. Po Alžbětině smrti vystřídali Tudorovce **Stuartovci**.
2. korzáři – piráti v Anglii, Tudorovci – rod vládnoucí v Anglii do roku 1603, anglikáni – církev založená v Anglii Jindřichem VIII.
3. 1. Oranžský, 2. Jindřich, 3. Španělsko, 4. válka růží, 5. Alžběta, 6. ovce, 7. katolíky, 8. textilní, 9. Yorkové, 10. anglikánská, 11. Tudorovci, 12. Stuartovci, 13. korzáři. *Tajenka*: Anna Boleynová.

strana 49

1. Francouzští kalvinisté se nazývali **hugenoti**. Spory mezi nimi a **katolíky** vyústily v náboženskou **válku**. K vyvraždění hugenotů došlo během **Bartolomějské** noci (23.–24. srpna) 1572, kdy se konala oslava královské **svat-**

- by. Po vymření panovnického rodu Valois nastupují na trůn **Bourboni**. Jindřich IV. Navarrský roku 1598 vydal edikt **nantský**, který zaručoval náboženskou svobodu pro **hugenoty**. Ve Francii tak došlo k **náboženskému** smíru, který vedl k hospodářskému **rozvoji**. Díky silnému **lodstvu** získala Francie kolonie v **Severní Americe**.
1. anglikánská, 2. Alžběta, 3. bartolomějská, 4. Vilém Oranžský, 5. edikt nantský, 6. hugenoti, 7. Jindřich Navarrský, 8. Španělsko, 9. Nizozemí, 10. Bourboni, 11. Habsburkové. *Tajenka*: kalvinismus, je jeden z nejvýznamnějších protestantských náboženských směrů
 3. Alžběta I. – A, Karel V. – Š, kalvinisté – F, N, Bourboni – F, bitva u Lepanta – Š, Filip. II – Š, Vilém Oranžský – N, Bartolomějská noc – F, Habsburkové – N, Š, chov ovcí – A, Jindřich VIII. – A, anglikáni – A, nezávislost severního Nizozemí – Š, Stuartovci – A, Jindřich Navarrský – F, válka růží – A, hugenoti – F, korzáři – A, Tudorovci – A, Kastilie, Aragonie – Š
 4. a) Anglie, b) Francie, c) Španělsko

strana 50

1. Roku 1480 moskevský kníže **Ivan III.** porazil **Zlatou Hordu** a sjednotil ruská knížectví. Rusko bylo **zaostalý** stát, jeho obyvatelé se hlásili k **pravoslavné** církvi. Ivan IV. Hrozný byl **krutý** vládce. Údajně své nepřátele nechával mučit a **popravovat**, pronásledoval **bojary** (vysokou šlechtu). Nechal se korunovat carem (ruská obdoba **císaře**). Vládl absolutisticky, tedy **neomezeně**. V Rusku se absolutismus nazývá **samoděržaví**. Ivan IV. reformoval **armádu** a **soudnictví**. Získal přístup ke **Kaspickému** moři, pronikal na **Sibiř**. Po jeho smrti vystřídali Rurikovce **Romanovci**.
2. 1. Kaspickému, 2. Vasila Blaženého, 3. bojari, 4. samoděržaví, 5. Zlatá Horda, 6. moskevské, 7. pravoslaví, 8. Rurikovci, 9. Ivan III. *Tajenka*: Ilja Repin – malíř, maloval výjevy ze života ruských lidí.
1. Osmani (též **Turci**) pronikali od 14. století na **Balkánský** poloostrov a do **Uher** (dnešní **Maďarsko**). Zastavit je chtěl český a uherský král **Ludvík Jagellonský**, který zahynul roku 1526 v bitvě u **Moháče**. Turci postupně ovládli **Uhry**, odkud je vytlačili až koncem 17. století **Habsburkové**. Roku 1529 se Turci pokusili dobýt **Vídeň**. Turci přepadali **kupecké** karavany, což vedlo k hledání nových cest z Evropy do **Asie**. V roce 1571 Turci **byli poraženi** v **námořní** bitvě u Lepanta.
2. 1. Balkán, Uher, 2. osmanská, 3. Moháče, 4. Lepanta, 5. samoděržaví, 6. Ludvík Jagellonský, 7. Uhry. *Tajenka*: rohlíky.

strana 51

1. Po smrti Ludvíka Jagellonského v bitvě u **Moháče** byl českým králem zvolen r. 1526 **Ferdinand I. Habsburský**. Slíbil, že bude sídlit v **Praze** a že zachová české **úřady**. To nedodržel, přesídlil do **Vídně**, české **úřady** byly podřízeny centrálním ve **Vídni**. Do Českých zemí pozval jezuity a zahájil **rekatolizaci**. Habsburská monarchie se skládala z **rakouských** zemí, **zemí Koruny české** a **Uherského** království. České země platily **vyšší** daně, z nichž se např. financovaly války s **německými** protestanty. Když Ferdinand I. svolal **bez vědomí** českých stavů vojsko, ty se **panovníkovi postavily na odpor**. Ferdinand I. povstání **potlačil**.
2. a) 1. Habsburkové, 2. jezuité, 3. katolické, 4. Vídeň, 5. personální, 6. Ferdinand I., 7. osmanské říši, 8. země rakouské. *Tajenka*: Belvédér, b) Ferdinand I., pro svoji ženu (Annu Jagellonskou), v Praze.
3. 1 – Země koruny české (žlutě), 2 – rakouské země (červeně), 3– uherské království (zeleně); b) část Uher patřila osmanské říši – tzv. Budínský pašalik

strana 52

1. Ferdinanda I. Habsburského vystřídal na českém trůnu **Maxmilián II.** Aby se jeho syn **Rudolf** mohl stát českým králem, slíbil náboženskou **svobodu** pro nekatolíky. Tu měla zaručit Česká **konfese**, s níž Maxmilián II. ústně souhlasil, ale nikdy ji **nepodepsal**. Rudolf II. přesídlil do **Prahy**, z níž se stalo centrum vědy a **umění**. Vladařské povinnosti **zanedbával**. Do čela vojska proti Turkům postavil bratra **Matyáše**, který ho připravil o vládu v **Polsku**, v Rakousku, na **Moravě** a ve **Slezsku**. Za to, že české stavy zůstaly Rudolfovi věrné, vynutily si na něm potvrzení **náboženské** svobody, tzv. **Rudolfův majestát**.
2. 1. Česká konfese, 2. Ferdinand I., 3. Španělsko, 4. Maxmilián II., 5. učence, umělce, 6. kultury, 7. Habsburkové, 8. Turky, 9. Matyáš, 10. Praha, 11. majestát. *Tajenka*: Kepler a Brahe – astronomové.
3. ne – A, ano – R, ne – C, ne – I, ano – M, ne – B, ano – O, ne – L, ne – D, ano – O. *Tajenka*: Arcimboldo.

strana 53

1. Král Matyáš přesídlil s dvorem zpět do **Vídně**. Během jeho vlády posílili **katolíci**. Stížnosti nekatolíků na porušování Rudolfova **majestátu** Matyáš **neřešil**, a proto nekatolíci roku 1618 **vyhodili** dva **místodržící** z oken **Pražského hradu**, jedná se o tzv. třetí **defenestraci**. Ještě za Matyášova života byl zvolen českým králem **Ferdinand Štýrský** (jako Ferdinand II.), musel však slíbit dodržování **Rudolfova majestátu**.
2. a) 1. d), 2. a), 3. f), 4. b), 5. c), 6. e); 1. E., 2. D., 3. C., 4. A., 5. F., 6. B.
1. Třetí pražská defenestrace byla začátkem českého **stavovského** povstání a **30leté** války. Po smrti **Matyáše** neuznali Češi **Ferdinanda II.** za českého krále a místo něho zvolili **Fridricha Falckého**. Ferdinand II. proto vytáhl

s armádou do Čech a v bitvě na **Bílé hoře** porazil českou stavovskou armádu. Ferdinand II. nechal 21. 6. 1621 popraviti na **Staroměstském náměstí** 27 českých pánů a zabavil jejich **majetek**. Roku 1627 vydal Ferdinand II. **Obnovené zřízení zemské** pro Čechy (1628 pro Moravu), které uzákoňovalo **neomezenou** moc panovníka, povolovalo pouze **katolickou** víru a zrovnoprávňovalo **němčinu** s češtinou. Nekatolická šlechta musela **odejít** ze země, poddaní museli **přijmout** katolickou víru. Habsburkové získali **dědičné** právo na český trůn.

1. Bílá hora – a) Ferdinand II., 2. Kresčák – b) Jan Lucemburský, 3. Lipany – d) husité, 4. Moháč – e) Ludvík Jagellonský, 5. Moravské pole – f) Přemysl Otakar II., 6. Vilémov – c) Jiří z Poděbrad

strana 54

3. 1. Štýrský, 2. Bílé hoře, 3. Matyáš, 4. Vídeň, 5. Ferdinand II., 6. defenestrace, 7. nekatolíci, 8. zimní král, 9. majestát, 10. Staroměstské, 11. Alžběty, 12. Maxmilián II., 13. Jindřich VII., 13. Nizozemí, 14. car. *Tajenka*: Slavata, Martinic – byli vyhozeni z okna při třetí pražské defenestraci.
4. a) ano – JA, ne – N, ne – AM, ne – OS, ano – KO, ne – ME, ano – NS, ne – KÝ. *Tajenka*: Jan Amos Komenský.
5. Jan Amos Komenský se narodil pravděpodobně v **Uherském Brodě**, zemřel v **Amsterodamu**. Vlast musel opustit, protože nepřestoupil ke katolickému náboženství a zůstal členem Jednoty **bratrské**. Je nazýván učitelem **národa**. K jeho nejznámějším dílům patří: **Orbis Pictus (Svět v obrazech)**, **Labyrint světa a ráj srdce**, **Kšaft umírající matky jednoty bratrské**.

strana 55

1. Tricetiletá válka začala roku 1618 událostí zvanou **české stavovské** povstání. Skončila roku 1648 **vestfálským** mírem. Na straně katolíků byli **rakouští** a **španělští** Habsburkové, do tábora protestantů patřila **Anglie**, **Švédsko**, **Dánsko**, a katolická **Francie**. Významným vojevůdcem této války byl švédský král **Gustav II. Adolf** a český šlechtic a vrchní velitel **císařských** vojsk **Albrecht z Valdštejna**, kterého nakonec nechal císař **zavraždit**. V roce 1645 Švédové zvítězili v bitvě u **Jankova**. Roku 1648 drancovali **Prahu** a ukradli část **Rudolfovy** sbírky.
2. 5, 3, 2, 4, 1.
3. ano – J, ne – I, ano – Č, ne – Í, ano – N, ne – Ch, ano – E, ano – B; *Tajenka*: Jičín, Cheb.

strana 56

1. Renesance je umělecký sloh vzniklý v severní **Itálii** ve **14.** století, pro který je typický návrat k **antice**. Humanismus klade důraz na **člověka**, na **lidský rozum** a rozvoj **přírodních** věd. Mezi renesanční stavby patří hlavně **zámky** a **letohrádky**. Pro renesanční stavby jsou typická **obdélníková** sdružená okna, **arkády** a **sgrafita** (ornamenty na omítce), kuželková **balustráda** (ozdobné zábradlí). Stavby se rozprostírají do **šíře** a často jsou spojeny se **zahradou**. K nejznámějším renesančním stavbám u nás patří: letohrádky **Belvédér** a **Hvězda**, zámky v **Litomyšli** a **Telči** a měšťánské domy v **Telči** a **Slavonicích (Třeboni)**.
2. a) balustráda, b) sgrafito, c) obdélníkové okno sdružené po dvou, d) arkády.
3. a) Hvězda, b) zámek Bučovice, c) zámek Telč, d) Belvédér, e) zámek Velké Losiny, f) zámek Litomyšl.

strana 57

4. a) románský sloh, b) renesance, c) gotický sloh
1. Renesanční malíři **používali** perspektivu. Nejznámějším malířem byl Leonardo da **Vinci**, kterého proslavil obraz **Mona Lisa**. Mezi sochaři vynikal **Michelangelo** Buonarroti, autor sochy **David**. Rozvíjely se **přírodní** vědy, např. fyzika, **chemie**, **botanika**, **lékařství** a **astronomie**, k jejímž hlavním představitelům patřili např. Mikuláš Koperník, Galileo Galilei a Johannes Kepler (Tycho Brahe). K šíření vzdělanosti přispělo zdokonalení **knihtisku**, o němž se zasloužil **Němec** Johannes Gutenberg. Muži si oblékali krátký vypasovaný krátký **kabát**, řasené nohavice a na nohou nosili **punčochy**. Ženy nosily dlouhé sukně oddělené od živůtku podepírané krinolínou (kovovými **obručemi**). Ke stažení trupu sloužil **korzet** (šněrovačka).
2. a) David – Michelangelo Buonarroti, b) Mona Lisa – Leonardo da Vinci, c) Dáma s hranostajem – Leonardo da Vinci, d) Poslední večeře – Leonardo da Vinci, e) Stvoření Adama – Michelangelo Buonarroti.

strana 58

1. křesťanství – Bible, Ježíš; islám – korán, Muhammad
2. východní křesťané – protestantská, patriarcha, Konstantinopol; západní křesťané – katolická, papež, Řím.
3. 863 – d), 1212 – e), 1278 – c), 1306 – a), 1415 – g), 1434 – f), 1526 – h), 1620 – b)
4. a) – 3. Jan Lucemburský, b) – 8. Karel IV., c) – 4. svatý Václav, d) – 6. Boleslav I., e) – 1. Ferdinand I., f) – 7. Jiří z Poděbrad, g) – 2. Přemysl Otakar II., h) – 5. Zikmund.
5. a) – 5. Stará Boleslav, b) – 8. Moravské pole, c) – 1. Kostnice, d) – 7. Přibyslav, e) – 4. Kresčák, f) – 3. Moháč, g) – 6. Hnězdno, h) – 2. Wogastisburg
6. a) – 5. byzantská říše, b) – 4. francká říše, c) – 7. arabská říše, d) – 8. Mongolsko, e) – 2. Polsko, f) – 3. Anglie, g) – 1. Svatá říše římská, h) – 6. Turecko
7. a) renesanční sloh, b) románský sloh, c) gotický sloh

8. 1. *tabulka, první sloupec*: panovník, léno, desátek, Konstantinopol, Muhannad, cech, Jihlava, Betlémská kaple, kalich, absolutismus, občanská válka, Bartolomějská noc. *druhý sloupec*: hlaholice, tvrz, Sámova říše, Slavníkovci, kolonizace, defenestrace, Tábor, odpustky, korzáři, hugenoti, samoděržaví, Jindřich VIII.
2. *tabulka*: Jindřich VIII, Alžběta I. – Anglie, anglikánská, Vilém Oranžský – Nizozemí, protestantismus, Karel V., Filip II. – Španělsko, katolická, Ivan Hrozný – Rusko, pravoslavná
9. V 7. století vznikl na našem území **kmenový** svaz zvaný **Sámova říše**. Prvním skutečným státem na našem území byla **Velká Morava**, největší územní rozlohy dosáhla za knížete **Svatopluka**. Prvním historicky doloženým českým knížetem byl **Bořivoj** z rodu **Přemyslovců**. Kníže **Václav** platil za mír Jindřichu Ptáčníkovi; dal ho zavraždit jeho bratr **Boleslav**. Kníže **Oldřich** dobyl od Poláků zpět Moravu a vytvořil pevné soustátí Čech a Moravy. Prvním českým králem byl **Vratislav II**. Dědičný královský titul pro český stát získal **Přemysl Otakar I**. V Jihlavě se začalo s těžbou stříbra za vlády **Václava I**. Král **Václav II**, pro sebe získal polskou korunu a pro syna korunu **uherskou**. Za „Otce vlasti“ je považován **Karel IV**. Husitské války začaly po smrti krále **Václava IV**. Prvním panovníkem z řad české šlechty byl zvolen **Jiří z Poděbrad**. Prosadil nástupnictví polských **Jagellonců**. V roce 1526 nastoupili na český trůn **Habsburkové**, kteří sídlili ve **Vídni**. V Praze sídlil **Rudolf II**, učinil z ní centrum **umění** a vzdělanosti, vladařské povinnosti ale zanedbával. Roku 1620 došlo k bitvě na **Bílé hoře**, české stavy **byly poraženy**, v roce 1621 bylo 27 českých pánů **popraveno** na **Staroměstském náměstí**. Čeští **protestanti** museli opustit zemi a Habsburkové se stali **dědičně** českými králi.